

Izhaja
vsak mesec enkrat.
—
Uredništvo in uprav-
ništvo je v
Salendrovi ulici št. 6.

MOJ DOM

Oglase se računa po
posebnem ceniku.
Tiska tiskarna Makso
Hrovatin v Ljubljani.
Odgovorni urednik:
Ivan Frelih

Glasiło Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani.

Štev. 9-10.

Ljubljana, 1. oktobra 1926.

Leto VI.

III. kongres Svojine (lastnine) v Ljubljani dne 7. in 8. septembra 1926.

Redni letni zbor glavnega Saveza društev hišnih in zemljiških posestnikov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Beogradu, sklicanega za dne 7. septembra 1926 v Ljubljani.

Predsednik Pokraj. zveze za Slovenijo Ivan Frelih otvori ob 9. uri redni zbor s sledčim nagovorom :

Slavna skupščina, gospodje delegati, gospe delegatkinje!

Izvršiti nam je bilo sklep lanskega kongresa hišnih posestnikov v Zagrebu, da se skliče letošnji kongres preko društva hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani. Mi smo to nalogo — upam — povoljno izvršili, ter vas prav pristrčno pozdravljam v naši beli Ljubljani. (Živahni klici: Živio.)

Pred vsem pozdravljam najpristrčnejše brate in sestre iz daljnega Beograda, g. predsednika Glavnega Saveza dr. Mihajla Marinkovića, g. Blagoja Nedića in gospo Ružo Andrijević. (Oduševljeni klici: Živeli!)

Nadalje pozdravljam delegate iz našega lepega sosednjega Zagreba g. preds. Čačkovića in dr. Ivo Pilarja, nadalje g. dr. Lazarusa iz Osijeka, g. Andrijo Agliča iz Splita, g. dr. Ilića iz Novega Sada in g. Modrušana in dr. Rendulića iz Karlovca. (Klici: Živeli!)

Nadalje pozdravljam vse ostale gospe — oprostite, če ne navajam vseh imen — iz naše širne države in vse gospode delegate iz naše ožje domovine, ki ste se odzvali v tako velikem številu našemu povabilu in vse ostale g. delegate, ki so še na potu in ki dospejo v Ljubljano tekom današnjega dne.

Naj vam bo gg. delegatje, vaše bivanje v Ljubljani najprijetnejše, našemu kongresu pa želim najboljšo uspehe.

Imamo dve važni vprašanji, o katerih hočemo predvsem danes razpravljati t. j. davčno in pa stanovanjsko vprašanje. Stanovanjsko vprašanje je največje važnosti ne samo za nas hišne posestnike, ampak za celo državo. Država mora to vprašanje likvidirati dobro in v vsestransko zadovoljnost. Bodite prepričani, da smo mi storili vse in da bomo tudi v naprej zastavili vse svoje sile, da se tu stvar mirnim potom likvidira.

Ravno tako važno je davčno vprašanje, ki pride v najkrajšem času na vrsto in ki se mora rešiti tako, da ne bomo nosili samo posestniki vseh državnih bremen, ampak se morajo ta bremena pravično razdeliti na vse sloje prebivalstva.

Predno končam, mi je čast pozdraviti zastopnika ministra za soc. politiko g. dr. Goršiča, ki ga prosim, da sporoči g. ministru naša prizadevanja in nas podpira pri našem delu.

Prosim g. dr. Marinkovića, da prevzame predsedstvo kongresa. (Živio klici.)

Preds. dr. Marinković:

Spoštovana gospoda! Otvarjajoč današnji kongres, mi je najprijetnejša dolžnost, da se najprej iskreno zahvalim našim ljubljanskim tovarišem za ljubeznivi sprejem in mestni upravi, ki nam je šla v vsakem pogledu tako ljubeznivo na roko. Mislim, da smo si vsi v svesti velike naloge socijalnega problema. Kako smo izvrševali to nalogo od lanskega kongresa v Zagrebu pa do danes, boste razvideli iz poročila, ki vam ga bom pozneje prečital.

Predvsem nam bo izbrati posamezne sekcije, ki bodo izdelale resolucije o vsakem vprašanju, katero smatrajo za važno. Te sekcije bomo izvolili takoj danes dopoldne, ki bodo do 5. ure ponodne izdelale vse zadevne resolucije, ki se bodo prebrale na jutrišnjem zborovanju. Pozdravljam vse navzoče delegate in delegatkinje in se vam zahvaljujem za izkazano mi zaupanje.

K besedi se je oglasil g. Juraj Čačković iz Zagreba.

Spoštovana gospoda! Kot staremu borcu za naše pravice mi je čast vas najpristrčnejše pozdraviti. Zelo me veseli, da ste se zbrali v tako velikem številu, ker vidim iz tega, da se je interes za našo stvar precej povzdignil. Toda na žalost ta interes še vedno ni tako velik, kakor bi moral biti, ampak je razmeroma še vedno precej slab. Za našo stvar se zanimajo samo posamezni prizadeti posestniki, toda širši sloji naše države ne kažejo za to posebnega zanimanja in nočejo uvideti potrebe organizacije. Mi moramo predvsem delati na tem, da se organizacije izvedejo in da pride v vse sloje prebivalstva spoznanje, kako potrebne so najtesnejše organizacije hišnih posestnikov. Radi tega prosim, da se osobito v tem pravcu mnogo dela!

Nadalje tudi prosim, da se danes resno dela, da z malo besedami mnogo povečamo, ne pa, kakor se pravi, mlatimo prazno slamo. Naša navada je, da vse preveč govorimo, a premalo delamo. Ker je čas kratek, je treba mnogo delati, ne pa obširno govoriti in z mnogo besedami prav nič povedati. (Klici: Tako je!)

Še enkrat vas prav pristrčno pozdravljam in želim, da bi današnji kongres dosegel najboljši uspeh. Posebno pa prosim,

da se vsi točno udeležujete zborovanj in da prihajate pravočasno k sejам, kakor so določene.

Nato prečita predsednik dr. Marinković poročilo o dosedanjem delu Glavnega Saveza, ki ga priobčimo v prihodnji številki »Našega Doma«. Poročilo se brez debate enoglasno odobri.

Preidemo k posameznim predlogom, ki so bili poslani kongresu in prosim g. Freliha, da o tem poroča.

Ivan Frelih:

Slavna skupščina! Za tretji kongres je došlo samo nekaj predlogov. Vsi predlogi se tičejo v glavnem likvidacije stanovanjskega vprašanja in ureditve davčnega vprašanja.

Vsi predlogi raznih društev glede stanovanjskega vprašanja se strinjajo v tem, da je treba s 1. novembrom tek. leta stan. zakon odpraviti. Tega seveda ne bo mogoče storiti kar čez noč, ampak bo treba odrediti nekaj mesecev, da se stvar mirno likvidira in da potem nastopi pravno stanje. Ti predlogi, ki so nam došli, se bodo izročili odseku za stanovanjsko vprašanje. Tukaj o tem ne bomo razpravljali. Tendencia je ta, da s 1. nov. preneha sedanje stanje, kar bo v interesu ne samo posestnikov, temveč v interesu vseh slojev prebivalstva.

Vidimo, da se je že dosedaj v isti meri, v kolikor se je zboljšal stan. zakon, zboljšalo tudi splošno stanje.

Z zboljšanjem stan. zakona je v tesni zvezi trgovina, obrt, industrija itd. Poglejte samo naša mesta, koliko se sedaj zida. Čim večjo stanovanjsko prostost bomo dobili, tem več bo dela in s tem seveda tudi zaslužka. To sem hotel omeniti pri tem vprašanju.

Predno gremo v sekcije, naj povem naši javnosti, da mi posestniki nikakor nismo tisti, ki bi hoteli druge izžemati in ki bi hoteli stisko drugih slojev izkoristiti v svoj prid. Mi ne zahtevamo prav nič drugega kot svoje pravice in da se nam vrne tisto stanje, v kakoršnem smo se nahajali pred svetovno vojno.

Če država to vprašanje likvidira, naj bo vsa javnost prepričana, da bomo energično nastopili proti vsem, ki bi hoteli izkoriščati prostost stanovanj. Izkoriščati te prostosti ne sme nihče. Zato je porok naša organizacija. (Tako je!)

Glede davčnega vprašanja naj omenim, da je to stvar, ki nas Prečane najbolj boli. V tozadevni resoluciji naj se začrtajo smernice, po katerih naj bi se izvršila nujna remedura davčnega zakona in po-

pravile vse krivice. V Sloveniji so dosegli davki že tako višino, da mora propasti vse narodno gospodarstvo, ako bo šlo to tako naprej.

Došel je tudi predlog glede agrarne reforme iz Splita, ker se pripravljala neka agrarna reforma za Dalmacijo. Zato je g. A. Nardešić iz Splita prošil, da se današnji kongres bavi tudi s to zadevo. Predlagam, da se četrti odsek spopolni z ožjim odsekom za agrarno reformo.

Drugi predlogi niso dešli.

Če ima kdo kak poseben predlog, o katerem naj bi se še danes razpravljalo, naj ga vloži kot nujnega.

Rebek:

Dovolil bi si vprašanje glede lastnega denarnega zavoda in če za ta zavod ni nobenega odseka. Mislim namreč pri tem na razne mestne občinske hranilnice, s katerimi gospodarijo občine. Občine pa prehajajo iz rok v roke, od ene stranke na drugo. Prav lahko se pripeti, da pridejo na krmilo občine ljudje, ki ne bodo imeli nobenega razumevanja za zadeve, ki tangirajo občinske hranilnice, radi česar bodo te trpele škodo. Zato bi bilo umestno, da se izvoli odsek za lastni denarni zavod, ki bi se pečal tudi s temi zadevami. (Dr. Požar: Imamo že kreditno sekcijo!)

Dr. Marinković:

Vprašam samo, če predlaga kdo kako novo sekcijo. Sedaj so predlagane 4 sekcije. Prva sekcija se bo pečala s stanovanjskim, druga z davčnim, tretja s kreditnim in četrt z organizacijskim vprašanjem. Prosim gospode, ki se interesirajo za eno ali drugo vprašanje, da izjavijo, v katero sekcijo žele iti.

Iv. Frelih:

Mislim, da je predlog g. Rebeka samo mal nesporazum, ker je ta stvar obsežna že itak v kreditni sekciji. Mogoče bi bilo pa dobro, če izvolimo posebno sekcijo, ki naj bi se pečala z agrarnim vprašanjem. (Klici: Dobro!) Predlagam torej kot peto sekcijo za agrarno vprašanje.

Prosim torej, da pristopimo k volitvi posameznih sekcij. Vsakdo naj se prijavi za ono sekcijo, za katero se najbolj zanima. (Izvrše se volitve v posamezne sekcije.)

Nato prečita g. Frelih imena posameznih članov v sekcijah.

Nato predlaga Iv. Frelih, da se glavno zborovanje zaključi in da naj posamezne sekcije takoj pričnejo z delom.

Nadalje poroča, da je došel predlog, da se vrši prihodnji kongres v Splitu.

Preds. Marinković:

Mesto Split se tako zelo zanima za naše vprašanje, da pač zasluži, da se prihodnji kongres vrši tam. To nam dokazuje tudi dejstvo, da sta na današnji kongres došla dva delegata. Pridružujem se predlogu, da se vrši prihodnji kongres v Splitu in vprašam slavno skupščino, če sprejme ta predlog. (Sprejme.)

Za prihodnji kongres se določi torej mesto Split.

Sedaj bi prišla na vrsto volitev novega upravnega odbora in predsednika ter volitev novega nadzornega odbora. Ker pa ni prav nobenega razloga, da bi morali te volitve izvršiti že danes, ko nam itak primanjkuje časa za drugo delo, zato je g. Frelih stavil predlog, da se te volitve izvršijo jutri pred zborovanjem, ki je napovedano za 10. uro dopoldne (klici: Dobro!).

Ivan Frelih:

Prosim torej vse gospode delegate, da se zberejo jutri v Unionski dvorani točno ob 9. uri dopoldne.

Dalje prosim vse delegate in člane naših društev, da izvolijo priti danes zve-

čer v Union, da se tam bolje spoznamo in prijateljsko porazgovorimo, kar nam tukaj radi preobitega dela ni mogoče.

Če kdo še nima stanovanja, naj se oglasi pri g. Jenku, ki ima rezerviranih še nekaj sob.

Isto tako prosim oprostjenja, če bi kdo z dodeljenim stanovanjem ne bil popolnoma zadovoljen, ker v sedanjih razmerah, ko se vrši v Ljubljani kongres pravnikov in velesojem, ni bilo mogoče ustreči vsakemu posamezniku tako, kot je pričakoval. — Končno prošim vse g. delegate, da se blagovolijo udeležiti danes popoldne rednega običnega zbranja delegatov Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo.

Predsednik dr. Marinković:

Predno zaključim današnje zborovanje, predlagam da odpošlje kongres Njg. Vel. kralju brzojavni pozdrav. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Nato prečita g. Frelih došle pozdrave, brzojave in pisma ter izvaja nadalje:

Čast mi je pozdraviti zastopnika hišnih posestnikov na Dunaju g. dr. Trnka, ki je pravkar došel. Poznamo ga kot moža, ki se je vedno boril za pravice hišnih posestnikov in ki se jako zanima tudi za naše razmere. Kličem mu: dobrodošli!

Nadalje mi je sporočiti, da je na potu znani boritelj za naše pravice g. drž. poslanec Feliks Pistor iz Gradca, ki bo popoldne že v naši sredi.

Povabljeni so bili na naš kongres tudi naši bratje Čehi, ki pa do sedaj še niso mogli priti. Mogoče pridejo tekom današnjega ali jutrišnjega dne.

Gospod narodni poslanec in min. n. r. dr. Kulovec je poslal pismo, da je zadržan.

Končno pozdravljam tudi vse zastopnike časopisja.

Preds. dr. Marinković:

Predno zaključim današnje zborovanje, predlagam, da se mestni upravi ljubljanski, ki je bila toliko ljubezniva, da nam je prepustila za naše zborovanje svojo posvetovalno dvorano, izreče toplja zahvala. V to svrhu naj se izbere ta dva tuja gospoda, ne Ljubljancina, ki naj mestni upravi sporočita zahvalo kongresa.

Ta predlog je skupščina sprejela z velikim navdušenjem in odobravanjem.

Zborovanje je zaključeno ob 10.30.

Nadaljevanje zborovanja Glavnega Saveza dne 8. septembra 1926 ob 9. uri dop.

Predsednik Marinković:

Spoštovani g. delegatje! Otvarjam sejo, ki je nadaljevanje našega včerajšnjega dela, ki ga moramo danes završiti. Voliti nam je novi upravni odbor in predsednika ter nadzorni odbor Gl. Saveza hišnih posestnikov. Mislim, da je najbolje, če dam nekoliko minut odmora, da se gospodje pogovore radi kandidatov.

Iv. Frelih:

Mislim, gospodje, da ni potreba nobenega odmora. Predsednik naj bo dosedanji zaslužni predsednik g. dr. Marinković iz Beograda. (Živahno odobravanje.) Istotako naj ostane stari odbor.

Preds. dr. Marinković:

Ali so gospodje zato, da ostane stari odbor? (Klici: Smo!)

Juraj Čačković:

Jaz predlagam samo to, da se mesto bolnega člana g. Levačiča iz Zagreba izvoli g. Luka Javor iz Vinkovcev.

Preds. dr. Marinković:

Sprejme li skupščina predlog glede upravnega in nadzornega odbora z dodatnim predlogom g. Čačkovića. (Sprejme.)

Sprejeto! Torej, ostane ta stari upravni in nadzorni odbor, samo mesto g. Levačiča pride upravni odbor g. Luka Javor.

Resolucije, o katerih so razpravljale posamezne sekcije tekom včerajšnjega dne, so izgotovljene in se bodo pozneje na zborovanju prečitale in odobrile.

Debata o resolucijah radi kratko odmerjenega časa ne bo mogoča. Bodite pa prepričani, da smo delali po najboljših močeh in da smo vzeli v resolucijo vse, kar vas najbolj boli.

Prosim vas, g. delegatje, da te resolucije po prečitaniu odobrite. Ali ste vsi za to? (Smo!)

Zaključujem sedaj sejo delegatov Gl. Saveza. Želim, da boste zadovoljni z našim delom. Bodite prepričani, da se v polni meri zavedamo svojih dolžnosti, da po možnosti izvršujemo poverjene nam naloge in da se trudimo za vas, Vaša dolžnost pa je, da našo organizacijo po možnosti pospešujete. V vsakem večjem mestu mora biti naše društvo. Agilni ljudje se najdejo pač povsod in je treba samo nekoliko dobre volje, da se društvo ustanovi.

Zastopniki iz tujih držav naj vidijo, da nam ne gre samo za stanovanjsko vprašanje in da potem, ko bo stan. vprašanje rešeno, gremo lahko domov in vržemo puško v koruzo. Čaka nas še mnogo dela. Dva svetovna nazora sta, t. j. lastnina in nelastnina. Proti naši lastnini se bije hud boj na celim svetu. Zato se moramo združiti vsi hišni in zemljiški posestniki v naši državi ter ustanoviti skupno s posestniki drugih držav mednarodno zvezo. Povejte torej doma ljudem, da naša naloga ni samo rešitev stan. vprašanja, ampak da nas čaka še vse polno drugega dela.

S pritrditvijo g. preds. dr. Marinkovića zaključujem sejo delegatov in dajem odmor do 10. ure, ko se prične slavnostno zborovanje.

Povdarjam že sedaj, da bodo govorniki določeni in da ni mogoče delati kakih izjem, če bi imel kdo navzočih kak nepomemben predlog ali bi želel govoriti o kakih malenkosti. Izvzeti so seveda zastopniki vseh korporacij in tuji gostje. Kdor od g. delegatov želi govoriti, naj se prijavi takoj kot govornik na zborovanju.

Konec ob 9.55. uri.

Manifestacijsko zborovanje vseh hišnih in zemljiških posestnikov kraljevine SHS dne 8. sept. 1926 v Ljubljani.

Pričetek ob 10. uri dopoldne.

Preds. dr. Marinković: Spoštovani gospodje in gospe! Otvarjam današnje zborovanje. Predno pričnemo z meritornim delom, predlagam, da odpošljemo Nj. Vel. kralju brzojavni pozdrav. Prepričan sem, da ste vsi istega mišljenja in da se strinjate z mojim predlogom. Viharno odobravanje in ploskanje).

Predlagam torej, da se odpošlje Nj. Vel. kralju sledeči brzojav:

Njegovemu Veličanstvu Aleksandru I. kralju Srbov, Hrvatov in Slovencev, Bled. Hišni in zemljiški posestniki iz cele kraljevine zbrani na III. državnem kongresu v Ljubljani hitijo, da svojemu viteškemu kralju predložijo z izrazom svoje podložniške udanosti najlepše želje za srečo in slavo Vašega Veličanstva in njegovega vzvišenega doma.

Predsednik glavnega Saveza:

Dr. Marinković.

Čast mi je pozdraviti predstavnike naših oblasti, ki so počastili naš kongres. Pozdravljam g. dr. Fr. Goršiča kot zastopnika ministra za soc. politiko, dalje g. dr. Anton Mencingerja kot zastopnika veli-

kega župana ljubljanske in mariborske oblasti, g. dr. Gerziniča kot zastopnika drž. policije, g. dr. Puca, kot zastopnika mestne občine, g. Žagarja, kot zastopnika trgovske in obrtne zbornice, gosp. Bonača, zastopnika delegacije fin. ministrstva. Nadalje g. Šmuka in g. Stegenška ter končno g. dr. O. Trnka iz Dunaja, g. Pistorja iz Gradea in g. Wedama iz Beljaka. Vse gospode še enkrat pozdravljam in jim kličem: Živel!

Spoštovani gospodje in gospe! Ko odpiram današnje manifestacijsko zborovanje, naj dam duška svojemu posebnemu zadovoljstvu in veselju, da se vrši tretji kongres Svojine v glavnem mestu Slovenije v beli Ljubljani. Gospodje, to ni kompliment našim gostiteljem, ampak je to izraz visokega spoštovanja do slovenskega naroda. (Živahno pritrdjevanje).

Baš sedaj se vrši v Ljubljani kongres pravnikov iz cele naše države, v Ljubljani se prireja vsako leto velesojem; Slovenci

se udeležujejo z največjim uspehom na vseh kulturnih poljih. To kulturno delo naših bratov Slovencev izdaja naše spoštovanje in meni kot Srbu je drago, priznati, da so Slovenci s svojim delom za dobo miru zadivili cel svet, kakor so ga zadivili Srbi v vojski s svojim junaštvom.

Baš te dni sta dva mladeniča preplula dolgo pot 900 km v čolnu, da doneseta Belgradu pozdrave bratov Slovencev. Jaz Vam donšam pozdrave Belgrada, onega Belgrada, ki ga obdolžujejo za vse, kar ni dobro. Prosim Vas, ne verujte temi lažem, Belgrad je srce naše države, ki bi je in čuti enako za vse dele naše domovine.

Posestniki kot najemniki smo danes isto. Vsi zahtevamo isto, namreč zidanje malih stanovanj. Gospodje, naši interesi so solidarni. Mi hočemo dobro celi državi, ne pa samo našemu stanu. Zato smo dobro preštudirali in izdelali resolucijo, da damo vladi direktive, kako je treba to stanovanjsko vprašanje rešiti. Da vlada oziro-

ma vladna večina ne misli resno na to, da se stan. vprašanje reši, je dokaz to, da ni določila niti ankete, ki naj dožene, koliko znaša po mestih število onih, ki jim je treba preskrbeti cena stanovanja, ker služijo državi, a nimajo dovolj dohodkov, da bi si mogli sami preskrbeti primerna stanovanja. To bi bilo prvo, kar bi morala vlada storiti. Drugi pogoj bi bil ta, da dá vlada na razpolago cenen kredit iz državnih sredstev in tretjič, da pomaga privatni inicijativi, da se dobi kolikor mogoče poceni kredit.

Gospodje! Mi zahtevamo danes od vlade ukinitve stanovanjskega zakona ne samo zato, ker pomenja za nas veliko krivico, ampak tudi zato, ker zahteva to princip enakosti v vsaki moderni in pravni državi. Gospodje! Radikali, radičevci, demokratje se vedno hvalijo, kako so demokratični in kako široko pojmujejo demokratizem v naši državi. Pravi princip demokratizma je pa enakost v pravicah in

Upravni odbor glavnega Saveza društev hišnih in zemljiških posestnikov v Beogradu na III. kongresu dne 7. in 8. septembra 1926 v Ljubljani.



Od leve na desno sedijo: 1. Zora Meixner, Zagreb; 2. dr. Mih. Marinković, Beograd (predsednik); 3. Juraj pl. Čačković, Zagreb (častni predsednik); 4. Ivan Frelih, Ljubljana (I. podpredsednik); 5. Blagoje Nedić, Beograd. Od leve na desno stojijo: 1. Toša Vasilčić, Sremska Mitrovica; 2. Andrija Aglič, Split; 3. dr. Ivo Pilar, Zagreb; 4. Luka Javor, Vinkovci; 5. Mihajlo Ebrić, Zagreb; 6. dr. Lovro Požar, Ljubljana.

dolžnostih. Enaka obremenitev za vse, a tudi enake pravice za vse. Sedaj je pa obremenjen samo en sloj, a pravice uživajo drugi. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje).

Nekateri gospodje naglašajo, da bodo z ukinitvijo stanovanjskega zakona najemniki hudo prizadeti. Toda temu ne bo tako. Dokaz temu je kraljevina Italija, ki je s 30. jun. tek. leta ukinila stan. zakon. Ta ukinitve ni najemnikom prav nič škodovala, ampak je imela nasprotno najboljše rezultate. To je fakt, ki se ne da utajiti. Isto bo tudi pri nas. Ko je bila pri nas ukinjena omejitev lokalov, se je pokazalo, da ta ukinitve ni nikomur škodovala, ampak so nasprotno imeli najemniki le — koristi.

Gospodje, boj ki ga vodimo mi, ni v interesu samo enega stanu, ampak vseh slojev cele naše države in zato hočemo v tem boju vztrajati do konca. V tem boju tudi nismo sami, ampak je z nami ves kulturni svet. (Tako je).

Prisotnost gg. poslanikov Avstrijske republike dokazuje, da nismo osamljeni

pri našem delu. Da pa čimprej dosežemo svoj cilj, se moramo čim najbolj združiti in kar najintenzivneje delati. Ne odnehajmo prej, dokler država ne prizna v polni meri naše organizacije in dokler nam ne da polne pravice, da smemo svobodno razpolagati s svojo osebno imovino. V to svrhu Vas še enkrat najpristručneje pozdravljam in se Vam zahvaljujem za tako obilno udeležbo. (Odobrovanje in ploskanje).

Dovolite mi sedaj, da prečitam pismo, ki je došlo od Mednarodne zveze društev lastnine v Parizu. To pismo se glasi v slovenščini:

Pariz, 31. avgusta 1926.

Gospodu N. Manojloviću, predsedniku Saveza lastnikov nepremičnin in zemljišč v Beogradu.

Gospod predsednik in dragi tovariši!

Drago mi je bilo doznati, da se Vaš kongres vrši v dneh 6., 7. in 8. septembra.

Datum, ki je na žalost tako blizu, nas ovira, da bi se osebno udeležili tega kon-

gresa, kakor bi to storili z veseljem, da pozdravimo Vaše zborovanje.

Želim Vašemu zborovanju popolnega uspeha in prosim Srbsko-Hrvatsko-Slovenske lastnike, da se bolj nego kdaj prej združijo v svrhu obrambe načel pravičnosti in pravice do zasebne lastnine, ki tvorijo temelj modernega socialnega reda.

V želji, da bi bil zastopan pri tej lepi manifestaciji Vam, gospod predsednik, s pričujočim pismom izstavljam polnomočje in mandat, da prečitete v skupščini to pismo in ji sporočite goreče želje vseh nacij, združenih v L'Union Internationale de la Propriété Bâtie, ki jih gojijo za slavo, veličino in napredek Vaše domovine.

Izvolite, gospod predsednik in dragi tovariši, sprejeti zagotovilo o mojem najvdanejšem spoštovanju.

Jean Larmery, predsednik.

G. preds. Freliha prosim, da prečita pozdrave, ki so mu došli.

Ivan Frelih čita pozdrave iz Berlina, Celovca, nadalje pozdravne brzojave iz

Brna, Prage, Beograda, Zagreba, gremija trgovcev iz Ljubljane itd.

Pismo iz Berlina se glasi:

Bedauern ausserordentlich unerwartet an Vertretung verhindert zu sein und wünschen ihrer Tagung einen eindrucksvollen und erfolgreichen Verlauf, möge dieselbe einen Markstein in der Geschichte des Jugoslawischen Hausbesitzes bedeuten. — Zentralverband deutscher Haus- und Grundbesitzervereine.

Iz Celovca so nam pisali:

Wir danken wärmstens für Ihre freundliche Einladung zu der Tagung des Zentralverbandes der Haus- und Grundbesitzer von Jugoslawien. Der Landesverband von Kärnten hat sich entschlossen, einen Vertreter zu entsenden, der auch im Namen und Auftrag unseres Vereines erscheint.

Wir sind jedenfalls im Geiste bei Ihnen, sind wir doch Leidensgefährten und Geschädigte durch Gesetze und Verordnungen, die dem sauer und redlich erworbenen Besitz feindselig gesinnt sind und obendrein die wirtschaftlichen Verhältnisse, bei uns, wie bei Ihnen, abträglichst beeinflussen. Mit dem Pseudo-Bolschewismus muss endlich aufgeräumt werden, der sich schlimmer als wie die Reinkultur in Russland auswirkt.

Wir werden und müssen in diesen Fragen solidarisch vorgehen, denn nur dann kann das *geldgebende* Ausland kurzzeitigen Politiker endlich zwingen mit dem unseligsten Ueberbleibsel aus den bösen Tagen der Kriegswirtschaft, den Wohnungszwangsgesetzen, hier wie dort aufzuräumen. In diesen Fragen wollen wir das einigende Moment stets suchen und wünschen darum Ihrer Tagung guten Verlauf und vollen Erfolg.

Preds. dr. Marinković: K besedi se je oglasil g. dr. Dinko Puc kot zastopnik mestne občine ljubljanske, ki govori:

Čestiti gospodje! Izredna čast mi je, pozdraviti vas v imenu mestne občine ljubljanske, ki je vedno z največjo pazljivostjo in interesom motrila Vaše delo in želim, da bi Vaše delo rodilo najboljši uspehe za našo skupnost, zlasti pa za najbornejši del našega naroda. Stanovanjska kriza se je v zadnjem času zlasti v mestih, kar je umevno, silno poostрила. Stanovanjski zakon se v tej obliki, kot je sedaj, ni obnesel. Vsa bremena za reševanje tega vprašanja so obtičala na ramenih naših občin, ki so pa prešibke, da bi mogle vsemu odpomoči. Vsi napor naših občin, odpraviti to veliko socialno zlo, ne zadoštujejo; tu more pomagati samo ena stvar, namreč privatna iniciativa. (Tako je). To se pravi z drugimi besedami: treba je več hiš, treba je omogočiti zgradbo hiš zlasti malim in revnim ljudem.

Da bo to mogoče doseči, je treba sodelovanja vseh faktorjev, zlasti pa mora napore naših občin podpirati državna zakonodaja, ne pa jih podirati. (Tako je).

Le globoko umevanje socialne bede more dovesti do tega, da se pravilno reši to pereče socialno vprašanje. Drugo, kar bo pospeševalo gradbeno delavnost, je pa znižanje davkov (Tako je!).

Jaz želim, da bi prizadevanja Vašega zborovanja in Vaša agitacija v tem pogledu rodila trajne, lepe in neminljive uspehe.

Preds. dr. Marinković: V Vašem imenu kakor tudi v imenu Gl. Saveza se g. doktorju lepo zahvaljujem na tako lepem govoru. Mi smo že včeraj odredili deputacijo, ki je sporočila mestni upravi našo toplo zahvalo za njeno naklonjenost, ki jo je pokazala napram nam. Danes se jej pa še enkrat zahvalimo, kajti njen za-

stopnik je s svojim govorom pokazal, da ima ljubljanska občina dosti razumevanja za naše socialno delo.

Besedo ima g. Žagar kot zastopnik trgovske in obrtniške zbornice, ki izvaja:

Cenjeni gospodje in gospe! V imenu trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani Vas najsrčneje pozdravljam in želim Vašemu zborovanju najboljši uspeh. Naša zbornica je vedno budno motrila vse gospodarske zadeve in pazno zasledovala delo na gospodarskem polju. Pri tem ni zastopala nikdar enostranskega stališča, ampak je složno nastopala z vsemi gospodarskimi korporacijami. Z zanimanjem je sledila Vašemu prizadevanju ter je radevolje podpirala Vaše opravičene zahteve. Radi tega je bila v stalnem stiku z Vašim predsednikom g. Frelihom, ker je uvidela, da so hišni posestniki važen faktor v našem gospodarskem organizmu.

Složno in sporazumno je nastopala v vprašanju stanovanjskega zakona. Naša zbornica je bila med prvimi, ki se je brez-pogojno priključila stališču hišnih posestnikov.

Složno in sporazumno je nastopala s hišnimi posestniki tudi v davčnem vprašanju. V skupni fronti smo se borili za olajšave davčnih bremen. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

V imenu zbornice Vas torej še enkrat najsrčneje pozdravljam in želim, da bi čimprej dosegli svoje cilje.

Preds. dr. Marinković: Besedo ima zastopnik koroških hišnih posestnikov g. Wedam, ki govori: Cenjeni gospodje in gospe! Kot delegat zveze hišnih posestnikov za Koroško iz Beljaka Vas prosim, da izvolite sprejeti od nas Korošcev najsrčneje pozdrave. Želim najboljši uspeh Vaši zemlji in Vaši organizaciji.

Preds. dr. Marinković: Besedo ima g. Blagoje Nedić iz Beograda: Spoštovani gospodje in gospe! Mili Slovenci, dragi tovariši! Prinašam Vam pozdrave iz Beograda, naše mile prestolice. Želel bi, da bi Vam mogel govoriti samo o lepih stvarih. Žalibog pa tega zaenkrat še ne morem. Kajti čaka nas še mnogo posla in mnogo se bomo morali še truditi, da odpravimo sekvester s svoje imovine. (Tako je!)

Mi smo osvobojeni in ujedinjeni, toda ne občutimo tega osvobojenja. Še vedno obstojajo pri nas razmere, da ne moremo svobodno razpolagati s svojo imovino. — Tolažimo se s tem, da nismo samo mi, ki moramo prenašati težke posledice svetovne vojske. 23 držav je, ki trpe pod istimi razmerami, kakor mi.

Mi smo danes eno, od Beograda do Triglava občutimo isto. Krivice ki se gode Vam, občutimo tudi mi in obratno. Ko govorim o krivici, ki nam jo prizadeva stanovanjski zakon, omenjam, da mi nismo proti temu, da se zaščiti mali človek pred izkoriščanjem od strani kapitalistov. Temu se mi prav gotovo ne upiramo. Tudi mi priznavamo potrebo, da se zaščiti malega človeka, ki si sam ne more pomagati. Toda stanovanjski zakon tega svojega name-na ni dosegel. Kajti od belega izhaja belo, od črnega črno, slabo pa more roditi samo slabo. Od slabega stanovanjskega zakona gotovo ne moremo pričakovati kaj dobrega.

Stanovanjski zakon govori med drugim tudi o stanovanjskih sodiščih in sodnikih. V početku, ko je stopil ta zakon v veljavo, so bili sodniki hišni lastniki in najemniki, kar je bilo popolnoma pravilno; pozneje pa so se razmere spremenile in danes so sodniki v stan. sodiščih skoro izkjučno samo najemniki. Da je to nepra-

vilno in da ima za hišne posestnike nedogledne posledice, mi pač ni treba posebej povdarjati.

Ker Vas nočem dolgo zadržavati, Vam navedem samo dva slučaja, iz katerih boste lahko razvideli, kako postopajo sodišča napram hišnim lastnikom.

Kot Vam je znano, je v naši državi največja stranka radikalna stranka, ki ima skoro polovico poslancev. Vodja te stranke je stari Pašić, njen prvi podpredsednik pa Ilija Mihajlović. Ta človek je kupil hišo pred 2 letoma. Po novem zakonu ima kupec pravico, da odpove stranki stanovanje na 6 mesecev in da se sam vseli v njeno stanovanje. I. Mihajlović je odpovedal stranki stanovanje in naprosil sodišče, da mu izda dovoljenje za vselitev. Stranka se je seveda pritožila, a je sodišče izdalo odlok, da se mora izseliti po preteku 6 mesecev. Stranka se temu odloku ni pokorila, ampak se je pritožila na višje sodišče in tudi višje sodišče je razsodilo, da se mora izseliti, toda stranka se kljub temu ni izselila. Ko je Mihajlović prosil, da se stranka deložira, je dobil odgovor, da to ni mogoče, ker odlok sodišča ni bil priobčen advokatu stranke (Čujmo!) In zakaj se ni to zgodilo? Zato, ker je stranka pri prvem sporu vzela enega advokata, pri drugem sporu pa drugega. — Hišni lastnik je potem osebno posredoval pri pok. pravosodnem ministru Gjuričicu in pri ministru za soc. politiko, toda zaman in tako I. Mihajlović še vedno ni v svoji hiši.

Gospodje, če se kaj takega more dogajati v prestolici, potem si lahko mislite, kako je s to stvarjo v malih mestih in trgih v notranjosti naše države.

To je samo en slučaj; mogel bi Vam pa navesti takih slučajev še več. Navedem naj Vam samo še en primer.

Nek Belgrajčan ima v Beogradu 5 velikih hiš z 10 stanovanji po 5 sob. Toda kljub temu svojemu sinu, ki se je oženil, ne more dati stanovanja. Toda nikar ne mislite, gospodje, da bi se ta človek ne bil branil. Branil se je z vsemi, po zakonu mu razpoložljivimi sredstvi, najel si je advokata, kateremu je moral mnogo plačati, toda kljub temu ni mogel doseči svojih pravic. Tak človek pride lahko v tako dilemo, da odda svoje osebno stanovanje, sam si pa najame kako majhno sobo, toda za to ga zopet isto sodišče kaznuje z občutno globo.

Iz teh dveh primerov lahko razvidite, kakšne pravice uživajo danes hišni posestniki in zato se hočemo boriti z vsemi silami, da se te neznosne razmere odpravijo.

Kakor rečeno, Vas nočem dalje zadržavati ter se Vam zahvaljujem za Vašo potrpežljivost, da ste me poslušali, ter Vas še enkrat najpriskrčneje pozdravljam. (Živahno odobravanje in ploskanje).

Preds. dr. Marinković: K besedi se je oglasil predsednik centralne Zveze hišnih posestnikov Nemške Avstrije gosp. Feliks Pistor iz Gradca.

Feliks Pistor prične svoj govor v hrvaškem jeziku, kar izzove pri zborovalcih nepopisno navdušenje. V glavnem izvaja sledeče:

Cenjeni gospodje, spoštovane gospe! Prosim oprostitev, da ne bom govoril vsega v Vašem jeziku, ker je zato moje znanje nekoliko preslabo in se bom moral zaradi tega posluževati svoje materinščine. (Dobro!)

Predvsem Vam prinašam priskrčne pozdrave hišnih posestnikov iz Avstrije. (Klici: Živio!)

Nisem pa došel sem samo radi tega, da Vam izročim te pozdrave, nego sem došel tudi zato, da Vam predočim potrebo, da skupno delamo, da podpiramo drug

drugega, ker v današnjih razmerah se posameznik ne more braniti sam. Po vojni dobi je za nas hišne posestnike v Avstriji nastal še slabši položaj, kakor je bil prej. To je popolnoma razumljivo. Kajti politična struktura naše države je za hišne posestnike sedaj veliko slabša, kot je bila prej. Imamo boljševiške soc. demokrate. Ti imajo v svojih rokah 2 petini našega parlamenta. Poleg tega imamo še veliko meščansko stranko, v kateri je pa zopet ena polovica socializmov in to iz razloga, ker ima hišni posestnik pri volitvah en glas, najemniki v njegovi hiši pa 10 ali 20 glasov. Preteklo leto sem bil pri Društvu narodov v Ženevi. Odlični član Društva me je sprejel s sledečimi besedami: Vi ste zastopnik hišnih posestnikov? Ali veste kaj pomenja avstrijski — Mieterschutz? To, da imajo najemniki več glasov kot hišni posestniki.

Vprašanje zaščite stanovanj ni samo vprašanje politične demagogije, ampak je vprašanje današnjega socialnega pomenja. Bije se boj za privatno lastnino med revnimi sloji na eni strani in med kapitalisti na drugi strani. Znano je torej, da boj hišnih posestnikov ni boj za najemnino, ampak je in mora biti boj za nedotakljivost lastninske pravice, za nedotakljivost privatne lastnine. (Viharno pritrdjevanje in ploskanje!)

Vsi načrti stanov. zakona so zamišljeni tako, da morajo državljani, ki so si z varčnostjo in pridnostjo nabrali nekaj premoženja, to premoženje izročiti v roke takih ljudi, ki nočejo delati in varčevati, ampak ki se hočejo polastiti lastnine drugih in tako na lahek način obogatiti. (Živahno pritrdjevanje in ploskanje.)

Hočem Vam nekoliko spregovoriti o avstrijskih razmerah. Nisem tukaj zato, da bi blatil svojo domovino, ampak hočem navesti samo dejansko stanje, kakršno je v resnici. Vem, da se tudi Vam ne godi sijajno, toda v nekaterih zadevah ste vendar na boljšem nego mi. Druge stvari so pa nasprotno zopet pri Vas slabše, kakor naše.

Mi dobimo danes od hiše, ki je bila v mirnem času vredna 100.000 zlatih kron, v celem letu eno žemljo ozir. majhen košček kruha. Povejte mi, kako naj hišni posestnik s tem živi? Ko sta bila pretečeno leto, profesorja Rens in Layton na Dunaju, da bi preštudirala saniranje avstrijskih razmer, me je prof. Rens vprašal, kakšno je razmerje sedanje najemnine z najemnino v mirni dobi. Odgovoril sem mu da 1 : 28.000. Rekel mi je, da me ne razume, ko sem mu še enkrat rekel, da je 1 : 28.000, je zopet ponovil, da me ne razume. Ko sem mu s svinčnikom napisal na košček papirja: 1 : 28.000 mi je rekel: Zdaj vem, kaj mi hočete povedati, toda še vedno ne razumem, da je kaj takega na svetu sploh mogoče. (Čujmo, čujmo.)

V letu 1922 smo dobili dva zakona o ureditvi stan. razmer. Do tega leta so namreč veljale še vojne odredbe. Dobili smo stanovanjski in najemniški zakon (Wohnungsanforderungsgesetz und Mietengesetz). Ta »Mietengesetz« ni bil niti terminiran in traja lahko brez konca. Stanovanjski zakon pa je bil terminiran z 31. 12. 1925. Da sta bila ta dva zakona za hišne posestnike slaba, mi pač ni treba še posebej povdarjati. Imela sta samo to dobro stran, da so se avstrijski hišni posestniki spametovali in da so spoznali, da je doba, ko se je mogel vsak posameznik sam uspešno boriti za svojo eksistenco, davno prošla in da je treba samo v združenju iskati pomoči in obrambe. Zato so se sklenili v trdne vrste in si ustanovili močno zvezo.

Mala Avstrija, ki šteje komaj polovico prebivalstva kraljevine SHS šteje 500 društev, v katerih je organiziranih 70.000 hišnih posestnikov. Naš društveni organ izhaja tedensko v 54.000 izvodih.

Morete si predstavljati, da je to stalo mnogo dela in denarja. Nesebični ljudje so se postavili temu gibanju na čelo in so ga tudi finančno podpirali, ker so bili prepričani, da naš boj ni nič drugega, kot boj proti boljševizmu.

O boljševizmu, gospodje, bi Vam mogel mnogo govoriti. Vsi poznate veliko Rusijo, ki Vam je radi sorodnega jezika zelo blizu, poznate pa tudi boljševizem v Rusiji. Toda ta ruski boljševizem je radi svoje odkritosti manj nevaren, kakor zahrbni boljševizem pri nas. (Tako je!) — Odkritega sovražnika, ki gre proti meni z nožem v roki, se bom lažje ubranil, kakor pa sovražnika, ki me objema, pri tem me pa zahrbtno zabode.

Naš avstrijski boljševizem lahko imenujemo mrzli boljševizem. Poglejmo samo, kako dela! On vzame privatni lastnini njene dohodke in s tem, da ji odvzame dohodke, postane lastnina brez vrednosti. Lastnine brez vrednosti se je pa seveda jako lahko polastiti.

Ruski boljševik dela drugače. On nastopa popolnoma odkrito. Pravi: ti mi daš to ali ono, drugače te zakoljem. Pri nas naši socialisti niso tako surovi. To so olikani, fini ljudje v žakeju. Ti ljudje nas ne bijejo in nam ne jemljejo naše lastnine s silo, ampak delajo to na fin, zviti način. Delajo na to, da je posestnik prisiljen svoje imetje obremeniti tako, da pod težo teh bremen obnemore in svojo lastnino izroči prostovoljno.

Vzemite hišnega posestnika iz Avstrije. Star mož je, ki je delal celo svoje življenje. Recimo, da je to rokodelce, čevljar, mizar ali kaj drugega, ki bi moral sedaj v starosti živeti od svojih prihrankov, ki jih je investiriral v svojo hišo. Toda sedaj dobi od svoje hiše, ki je bila, kakor sem že omenil, v mirnem času vredna 100.000 zlatih kron, na leto eno žemljo. Od tega ne more živeti in tako proda najprej perilo in obleko, potem mobilije in dragocenosti, če jih ima, da si more kupiti kruha. Ko je vse to prodal in porabil, proda še hišo, da si nekoliko podaljša svoje življenje.

In kdo kupi te hiše? Hišni posestnik gotovo ne, ker jih ne more, kak industrialec ali drug kapitalist si pa tudi premisli, predno naloži svoj denar v hišo, ki mu ne donaja nobenega dobička. In tako pokupijo vse hiše, ki so na prodaj, socialni demokratje oziroma »Rdeča komuna«. Na Dunaju ima Rdeča komuna že 7000 hiš. Kolikor mi je znano, šteje Ljubljana približno 2500 hiš, tako da ima Rdeča komuna na Dunaju skoro trikrat toliko hiš, kot jih šteje Ljubljana. Pri tem morate pomisliti, da so hiše na Dunaju 3 do 4 krat večje kot v Ljubljani, tako da ima pravzaprav Rdeča komuna na Dunaju 12 krat toliko hiš, kot jih šteje Ljubljana.

Toda ta komunizem ni ostal samo pri hišnih posestnikih. S trgovci in obrtniki se postopa prav tako. Pod naslovom socialna skrb se jim nalagajo taka bremena, da omagajo. Obrtnik za obrtnikom propada in na njihova mesta stopajo rdeča konsumna društva.

Ako ste Vi danes še nekoliko srečnejši kot mi, zahvalite za to Boga. Toda nikar ne spite. Ta zahrbtni boljševizem nikdar ne počiva. On se nikjer ne ustavi, on ne pozna mej. Danes je tu, jutri je že kje drugod. Pazite torej, da se ne priplazi tudi k Vam in da se tudi Vam ne bo zgodilo tako, kot se godi nam.

Z najemniškim zakonom smo še danes tam, kjer smo bili l. 1922. Drugače je

s stanovanjskim zakonom (Wohnungsanforderungsgesetz), ki je bil terminiran z 31. decembrom 1925. V septembru preteklega leta so se pojavili glasovi, da je treba ta stanovanjski zakon podaljšati, kajti če se ne podaljša, bo izbruhnila revolucija. Mi smo na to manifestirali. Tekom oktobra in novembra smo priredili 738 protestnih shodov. Šli smo v vsak kraj, kjer obstoji naše društvo. Začeli smo s protestnim shodom v Gradcu, ki se ga je udeležilo nad 4000 zborovalcev. Naših protestov politiki niso mogli vzdržati in so koncem leta spremenili svoje mnenje.

Glede stanovanj smo danes v Avstriji na boljšem kot pri Vas. Če se pri nas stanovanje izprazni, more gospodar ž njim razpolagati svobodno, kakor mu to prija. O kaki revoluciji pa ni pri nas radi tega, ker se ni podaljšal stanovanjski zakon, ne duha ne sluha.

Stanovanjski zakon tudi ne bo nikdar odpravil stanovanjske miselnosti. Če bi se na primer ljubljanskim mesarjem ukazalo z zakonom, da morajo prodajati meso po 50 par kilo, potem v celi državi, čeprav je Jugoslavija bogata na klavni živini, ne boste dobili toliko mesa, da bi mogli zadostiti potrebam samo malega dela ljubljanskega prebivalstva, ker bi ljudje meso raje krmili — oprostite izraz — svinjam, kakor bi ga pa prodajali, če ne bi zanj nič dobili.

Za to dejstvo nočem dolžiti najemnikov. Vzemimo zopet ljubljanske mesarje. Če bi bili ti prisiljeni prodajati meso po 50 par kilo, ali mislite, da bi ga jim gospodinjje prostovoljno plačevale po 14 ali 15 Din kilo? Prav gotovo ne. Rekle bi: mesar nam mora dati meso za to ceno, ter bi bile nespametne, če bi ga plačevale dražje. Isto je s stanovanji. Da stanovanja danes nimajo nobene cene, niso krivi najemniki, temveč so krivi politiki, ki hočejo za vsako ceno obdržati svoje mandate. (Živahno odobravanje in ploskanje.)

Pojasnil sem Vam, kakšne so razmere pri nas. V Nemčiji so najemnine sicer nekoliko višje nego pri nas, pravne razmere so pa še slabše. Tam je 750.000 hišnih posestnikov organiziranih v svojih društvih, ki se prav tako borijo za zboljšanje svojega položaja kot mi. Danes so združeni posestniki iz 23 držav v mednarodno zvezo za obrambo svojih pravic. Toda s tem še vedno nismo na višku. — Treba nam bo še mnogo železne volje in vztrajne pridnosti, da si priborimo svoje pravice in da zlasti zatremo pogubonosni boljševizem, ki vedno bolj ogroža našo imovino. Delati moramo na to, da bodo postali socialisti res »socialni« in da ne bodo samo socialistični.

Zaključujem svoja izvajanja s tem, da zakličem: Živela solidarnost hišnih in zemljiških posestnikov v celi državi. — (Viharno odobravanje in ploskanje. — Govorniku čestitajo.)

Predsednik dr. Marinković:

Mislim, da je želja vseh, da gospodu govorniku izjavim našo iskreno zahvalo na njegovem sijajnem govoru. Ako sem ga dobro razumel, se je on opravičil, da noče blati svoje domovine. Toda to ni blatenje, ako kdo pokaže na nezdrave razmere, ki vladajo v tem ali onem kraju. Ako hočemo kako zlo ozdraviti, ga moramo najprej spoznati. Zla ni kriv oni, ki nanj opozarja, nego oni, ki ga je storil.

Iz izvajanj gospoda predgovornika ste razvideli, da ljudstvo, kakor pri nas tako tudi v drugih državah trpi radi politike. Stanovanjsko vprašanje, ki bi moralo biti samo socialno vprašanje, se je spremenilo

v politično vprašanje. To vprašanje se rešuje samo z ozirom na publiko.

Zato moramo delati z vsem silami na to, da se reši to vprašanje ne v interesu samo enega stanu nego v interesu vseh. Ponavljam še enkrat: Bodimo močni, bodimo složni!

Besedo ima g. dr. Trnka.

Dr. Oskar Trnka, zastopnik centralne zveze hišnih in zemljiških posestnikov iz Dunaja, se v početku svojega govora opraviči, da govori nemško, ker ni toliko zmožen našega jezika, ki ga sicer razume, da bi ga mogel govoriti. Pozdravi najpristržnejše vse zborovalce v imenu dunajskih hišnih posestnikov ter v nadaljnjem svojem govoru opisuje razmere, ki so nastale z omejitvijo svobodnega razpolaganja z lastnino in krivice, ki se gode hišnim lastnikom. Pri tem trpi zlasti kredit hišnih posestnikov.

Hiše v Nemški Avstriji predstavljajo 33½% torej eno tretino narodnega premoženja. Kako neugodno vplivajo sedanje razmere na kredit hišnih posestnikov, kaže dejstvo, da bi dunajski hišni posestniki dobili v normalnih razmerah 250 milijonov angleških funtov posojila, tako ga pa ne dobe niti 100 milijonov.

Avstrijski socialni demokrati hočejo razlastiti hišne posestnike brez vsakršne odškodnine, kar pomenja boljše življenje, proti kateremu se je treba boriti z vsemi silami. V vsaki moderni in demokratični državi mora veljati načelo, da bodi zasebna lastnina prosta in da je treba za vsako ekspropriacijo plačati primerno odškodnino.

V Avstriji je prišlo tako daleč, da morejo biti lastniki hiš samo bogataši in sicer radi nezmernih javnih bremen in visokih vzdrževalnih stroškov. Vsako hišo je treba po preteku 10 let temeljito popraviti in teh stroškov navadno ni mogoče prevaliti na najemnike, ampak jih mora hišni lastnik pokriti iz lastnih sredstev.

Celo upravno sodišče sili hišne posestnike, da morajo popraviti svoje hiše. Če dotični posestnik, ki ga upravno sodišče prisili, da mora temeljito popraviti svojo hišo, stroškov ne more plačati sam in jih tudi ne more prevaliti na najemnike, hišo proda. Toda kdo bo danes kupoval hiše, katerim se je z visokimi davščinami odvzel vsak donos.

Zato se morajo vsi hišni posestniki boriti skupno z vsemi postavnimi sredstvi, da se zajezi pogubni boljše življenje in da lastniki pridejo do svojih pravic. (Odobranje.)

Predsednik dr. Marinković: Prosim samo še toliko potrpljenja, da slišite resolucije, ki so jih razne sekcije včeraj sklenile in ki vsebujejo naše zahteve.

Prosim g. Freliha, da prečita te resolucije.

Ivan Frelih: Delegatje našega kongresa so se včeraj posvetovali v raznih sekcijah ter izgotovili resolucije v naših zahtevah. Te resolucije se bodo sedaj prečitale.

Prva resolucija se tiče stanovanjskega vprašanja oziroma stanovanjskega zakona. Ta resolucija se glasi: (čita)

I. Resolucija.

Kongres zahteva brezpogojni prestanek stanovanjskega zakona, kakor tudi vseh stanovanjskih omejitev in protestira proti vsakemu podaljšanju stanovanjskega zakona in kakoršnimkoli utesnitvam.

Stanovanjski zakon ni upravičil pričakovanja zakonodajalčevega. On ne samo, da ni odstranil stanovanjske krize in ni rešil stanovanjskega vprašanja, marveč stanje še bistveno poslabšal, ker dočim je z ene strani oviral privatno inicijativo zidanja novih hiš, povzročil je z druge strani propadanje starih poslopij, kot najvažnejšega dela narodne imovine.

Zakon je povzročil socialni razdor med državljani in namesto, da bi podprl malega človeka, naredil je teren za zlorabo in spekulacijo s tujo imovino; s čemer je omajal pravno zavest med državljani in pospešil demoralizacijo celih družabnih slojev. Dočim je državna oblast z ene strani z zakonom o zaščiti države pobijala boljše življenje, poboljševanja je s stanovanjskim zakonom duhove najširših slojev v državi. S svojimi kontradiktornimi odloki v istovrstnih slučajih postala so stanovanjska sodišča pravi juridični monstrum.

Izhajajoč iz progrednega stališča, da predstavlja denar, vložen nekda v poslopja, kapital za izkoriščanje slabših, ne pa rento za zavarovanje starosti in onemoglosti, kar v bistvu tudi je, obremenil je na antisocialni način hišne posestnike in izval devolvacijo narodne imovine.

Ker je izkušnja pokazala, da se od podaljšanja stanovanjskega zakona ne more pričakovati nobenega poboljšanja stanovanjskih razmer, zahteva kongres, da z ukinitvijo vseh stanovanjskih omejitev na mestu pristopi k likvidaciji sedanjega neznosnega stanja. To zahteva kongres na temelju principa enakosti, ki je bistvena podlaga vsake demokracije in pravne države, ki zahteva enako obremenitev vseh državljanov.

Glede načina likvidacije stanovanjskih utesnitev, da naj se na vsak način zaslišijo hišni posestniki in da se njih stvarni predlogi uvažujejo. Likvidacijo je izvesti najdalje v roku od 6 mesecev, računajoč od 1. novembra 1926 dalje.

Kongres je prepričan, da od odprave stanovanjskih omejitev ne bode nobene škode, niti kakega potresa družbenih odnosov. To svoje mnenje opira kongres na činjenico, da so v sosedni kraljevini Italiji od 30. junija 1926 prenehale vsake stanovanjske omejitve in da je ta odredba dala do sedaj odlične rezultate glede uredbe družbenih in ekonomskih odnosov, kakor tudi na zahtev, da je osvobodjenje lokalov in podnajemnih prostorov po odpravi rekvizicije — dalo slično dobre rezultate v naši državi.

Preds. dr. Marinković:

Sprejme li skupščina prečitano resolucijo? (Sprejme.)

Konstatiram, da je prečitana resolucija sprejeta soglasno.

Na vrsto pride resolucija o davkih oz. o davčni reformi. O tem bo poročal g. Čačković.

Juraj Čačković:

Velecenjeni gospodje in gospe!

Dana mi je naloga, da govorim o zelo neprijetni stvari, ki nas najbolj teži in to so davki. Ti davki so tako visoki, da nam jemljejo vse naše dohodke. V vsaki družini morajo vsi za delo sposobni člani po mžnosti prispevati k skupnemu gospodarstvu in v vsaki družini imamo, da se tako izrazim, fin. ministra oz. fin. ministerko, ki ali dobro gospodari in svojim družinskim članom mnogo da, ali pa gospodari slabo in zaslužek družinskih članov samo zapravlja.

V državi kot družini je treba, da vsi njeni člani mnogo zaslužijo, da državi mnogo dajo in da morejo tudi sami živeti. V naši državi imamo na žalost finančne ministre, ki ne samo da ne dajo tega, kar so nam dolžni, ampak nam vzamejo ves zaslužek. Naloga državne uprave bi morala biti, nas usposobiti, da mnogo zaslužimo, da moremo vzlic nizki davčni stopnji plačati mnogo davkov, ne pa da se nam vzame vse, kar si pridobimo, da ne moremo živeti in naših poslov povečati. Naša borba ni samo borba za stanovanje, naša borba mora biti in je za to, da bodo davki v naši državi znosljivi, da moremo živeti in da moremo dobro delati. Zato zahtevamo, da oni, ki upravljajo našo državo, delajo na tem, da se nam omogoči uspešno delo in dober zaslužek, da bomo mogli živeti in tudi državi plačati veliko davka.

Kakor Vam je znano, je ta projekt zakona o izenačenju davkov, ki je bil tekoče leto predložen parlamentu, četrti. Mi smo naravno takoj, ko je davčni odbor dobil ta zakonski načrt v roke, šli v Beograd in skušali s skupno intervencijo doseči, da se vse to, kar je v zakonskem načrtu na našo škodo, popravi. Mi smo storili v polni meri svojo dolžnost, toda na žalost moram povedati, da so uspehi naših prizadevanj slabi, ker ni razumevanja za take stvari in resnosti med ljudmi, ki smo jih izvolili za naše zastopnike.

Mi smo izročili svoje ugovore proti predloženemu zak. načrtu na merodajnih mestih. Bili smo pri fin. ministru in pri drugih ministrih ter jim predložili naše pomisleke. Pokazali so sicer dobro voljo ter so nam obljubovali, da hočejo po možnosti upoštevati naše zahteve, toda storilo se ni takorekoč nič. Zato moramo pa zopet, čim se sestane narodna skupščina, podvzeti vse potrebne korake in delati na to, da se zakon v tej obliki, kakor je predložen, ne sprejme in da se popravi vse, kar je v njem na našo škodo. Brez dvoma je, da se morajo davki izenačiti, kajti v naši državi imamo danes 7 raznih davkov, kar je absolutno nemogoče.

Ne bom nadalje govoril, ker so itak vse naše zahteve obsežene v resoluciji, ki jo je davčna sekcija včeraj sprejela.

Ker je ta resolucija sestavljena v slovenskem jeziku, prosim g. Freliha, da jo prečita.

Ivan Frelih čita:

II. Resolucija.

Kongres smatra za svojo dolžnost, tako nasproti državi in splošni javnosti, ka-

kor nasproti svojim članom, da dvigne svoj glas in da označi sedanje razmere kot popolnoma nevzdržljive.

Nemogočnost nadaljnega rednega vzdrževanja naših stavb vodi nedvomno v našo propast in propast stavb samih. Ker so naši domovi važen del narodnega premoženja in naj služijo kot najvarnejši državni objekti, moramo odločno zahtevati, da se neposredni davki znižajo, zlasti da se zniža zemljiški in hišno-najemninski davek za najmanj 12 odstot. V Avstriji je pa kot državni davek popolnoma odpravljen. Zahtevamo čimprej izenačenje davkov, in zlasti maksimiranja davkov za vso našo državo, kakor tudi maksimiranje občinskih in drugih doklad. Ravnotako zahtevamo, da se znižajo posredni davki na minimum, da se revidira zakon o taksah, in da se popolnoma ukinejo takse, ki ovirajo izvrševanje zakonito zajamčenih pravic.

Vladni zakonski načrt je treba popraviti zlasti v tem smislu, da bodo hišni posestniki oproščeni hišno-najemninskega davka, in da plačajo samo v zakonu neposrednih davkih predvideni davek na sobe.

Za vse nove stavbe zahtevamo 20 letno davčno prostost.

Novi zakonski načrt o neposrednih davkih naj se takoj po otvoritvi prihodnjega parlamentarnega zasedanja stavi na dnevni red, da bo hitro in natančno pretresen in tako sprejet, da zamore stopiti v veljavo že s 1. januarjem 1927.

Zlasti zahtevamo pravično ureditev lestvice za odmero invalidskega davka.

Obžalujemo istočasno, da Narodna skupščina, oziroma finančni odbor Narodne skupščine ni uvaževal nobenega izmed naših predlogov glede izboljšanja zakonskega načrta o neposrednih davkih in prosimo, da se naši predlogi vzamejo ponovno v pretres ter sprejmejo kot upravičeni zakon, da se s tem izravna dvojna mera obdavčenja in da bo zakon pravičen za vse državljanke brez razlike.

Predsednik dr. Marinković:

Sprejme li skupščina prečitano resolucijo (Sprejme.)

Konstatiram, da je resolucija sprejeta soglasno.

Na vrsto pride resolucija o kreditu.

Dr. Regali čita resolucijo:

III. Resolucija.

Vsled splošne gospodarske krize in zlasti vsled stanovanjske zaščite je nastalo pri hišni in zemljiški posesti vprašanje cenega kredita nujno, bodisi za vzdrževanje starih zgradb, bodisi za zidanje novih. Ker se stare stavbe niso mogle ves čas stanovanjske zaščite redno popravljati, so se nakupičila popravila za cela desetletja nazaj, ki jih bo treba izvršiti z velikimi investicijami, za katere bo potreben poseben kredit. Obenem je treba, da se pospeši zidanje novih stavb. Da se ne dvigajo najemnine do previsoke svote in da se zadosti potrebi prebivalstva po novih stanovanjih s primerno najemnino, zato:

1. Zahtevamo, da država vpliva na denarne zavode, da začno zopet dajati dolgo-

ročne hipotekarne amortizacijske kredite po kar najnižji obrestni meri; zlasti naj bi se porabili za take kredite rezervni zakladi denarnih zavodov in pa javnih korporacij socialnega skrbstva. Zahtevamo, da se dajejo cenena posojila na kmečka posestva in mestne hiše do višine popularne varnosti po sedanji vrednosti objekta. Podeljevati naj se začno zopet pravi stavbni krediti z izplačili po napredku nove stavbe, da se pospeši in poceni zidanje;

2. zahtevamo, da država zniža pristojbine in takse za hipotekarne transakcije, kakor za zadolžnice, vpisnine, izbrisnine, pobotnice in zlasti, da se konverzije hipotekarnih dolgov oprosti vsakih pristojbin in taks;

3. III. kongres »Svojine« principijelno ostane pri sklepu drugega kongresa »Svojine« v Zagrebu 1. 1925, da je z ozirom na splošne denarne razmere potrebno, da imajo hišni in zemljiški posestniki svoj lastni denarni zavod, ter sklone, da naj se z vsemi silami deluje na to, da se tak zavod ustanovi, ter obžaluje, da se doslej še ni mogel ustanoviti, ker so se stavile nepotrebne zapreke od strani vlade. Ker pa ni upanja, da bi se mogel v doglednem času tak zavod ustanoviti, je treba takoj odrediti vse potrebne priprave, da se v posameznih pokrajinah ustanovijo pokrajinske zadruge, ki stopijo v zvezo, in se naj priznajo od države vse ugodnosti, ki jih uživajo slične organizacije.

Apeliramo na vse hišne in zemljiške posestnike, da se kreditno osamosvoje ter z vso energijo in hitrostjo organizirajo lastne denarne zavode, v katerih bi nalagali svoje prihranke in dobivali ceneni kredit, kar bi koristilo ne le njim, ampak vsemu prebivalstvu, in ker bi taki denarni zavodi hišnih in zemljiških posestnikov vsled jamstva, ki bi ga imeli v nepremičninah svojih deležnikov - posestnikov, uživali največje zaupanje vsega domačega prebivalstva brez razlike stanu, ravnotako pa tudi inozemske finance, in bi imeli pogoje za velik in soliden razmah, ker so zemljišča in hišna posest osnovna podlaga vseh dobrin v narodnem gospodarstvu;

4. zahtevamo, da država v vsakem oziru favorizira inozemska hipotekarna posojila z nizko obrestno mero, zlasti tistih, ki bi se najemala pod 3. omenjenih denarnih zavodov;

5. zahtevamo, da državna hipotekarna banka v bodoče rezervira največji del kredita za zgradbo malih hiš in da kreditiranje vrši po posredovanju naših organizacij hišnih in zemljiških posestnikov.

Preds. dr. Marinković:

Ima li kdo kak ugovor proti tej resoluciji? (Nihče.)

Ker ni ugovora, konstatiram, da je resolucija sprejeta soglasno.

Prosim Vas, da izvolite čuti resolucijo o organizaciji hišnih posestnikov.

Dr. Regali (čita):

IV. Resolucija.

V očigled odločilnega momenta, ki gre za tem, da nastopi s 1. novembrom t. l., ko končuje veljavnost sedanjega stanovanj-

skega zakona ter izvojujejo hišni posestniki svojo svobodo, po temu vočigled usodopolnih predstojećih razprav parlamenta o izenačenju davkov, čegar zakonski osnutek ima določiti bremena hišnih posestnikov v naši državi za vso dolgo bodočnost, pozivlja kongres vse hišne in zemljiške posestnike kraljevine SHS, da strnejo svoje vrste, da se čimbolje organizirajo, da se čimbolj oživijo in okrepijo in čim večjo aktivnost dovedejo, v obstoječe organizacije, da provincialne organizacije stopijo v čim tesnejši kontakt s svojimi sedanjimi organizacijami in tako v odločilnem času nastopijo kot močan in odlično organiziran faktor, ki bode vrgel na vago moč svoje vzorne organizacije.

Da zavaruje hišne in zemljiške posestnike pred nadaljnimi atentati na njih privatno lastnino, pozivlja kongres vse hišne posestnike držav v srednji Evropi, da v okvirju obstoječe internacionalne organizacije v Parizu ustanovijo permanentno delavno enoto, ki ji bode namen, da se z internacionalno pomočjo postavi nasproti velikemu valu komunističnih idej, ki se širijo od vzhoda.

Kongres sklone posvetiti največjo pozornost vprašanju osnutka posvetovalnih komor ter nalaga predsedništvu Glavnega Saveza dolžnost, da izbere odbor, ki bode to vprašanje temeljito proučil, eventualno izdelal primerno zakonsko osnovo in o tem obvestil naslednji kongres »Svojine«.

Kongres zaključuje in nalaga predsedstvu Glavnega Saveza dolžnost, da dela na to, da bodo tudi hišni in zemljiški posestniki pozvani v Gospodarski svet in bodo mogli tam zastopati interese in potrebe svojih mandatarjev.

Preds. dr. Marinković:

Sprejme li skupščina pravkar prečitano resolucijo? (Sprejme.)

Konstatiram, da je tudi ta resolucija sprejeta soglasno.

Izvolite čuti še zadnjo resolucijo t. j. resolucijo o agrarni reformi.

Dr. Regali (čita):

V. Resolucija.

Kongres hišnih in zemljiških posestnikov iz vseh krajev kraljevine SHS, zborujoč v Ljubljani, je vzel na znanje poročilo delegatov »Udruženja malih zemljiških posestnikov v Dalmaciji« glede načrta zakona o ureditvi agrarnih razmer v Dalmaciji in sprejel sledečo resolucijo:

1. Protestiramo proti najnovejšemu atentatu, izvršenem z načrtom zakona o likvidaciji agrarnih razmer v Dalmaciji na kulturnem principu zaščite privatne lastnine in svetosti svobodnega razpolaganja ter na principu zaščite garantirane državne ustave.

2. Najostreje obsojamo nepravilno utemeljevanje nujnosti ustavne odredbe o eksproprijaciji, ki ni izvršena niti v občo korist niti na temelju pravične odškodnine, temveč samo v politične strankarske svrhe.

3. Taka sredstva pod naslovom zakona in v škodo pravnih pravic vodijo do mate-

rijalne propasti državljanov ter škodujejo ugledu kulturne države z vsemi s tem združenimi slabimi posledicami.

4. V svrhu zaštite državnega ugleda in javne morale kot temelju družabnega reda, dviga kongres odločno ta protest in zahteva, da se takšna nevarnost odvrne, dokler je še čas.

Preds. dr. Marinković:

Sprejme li skupščina prečitano resolucijo o agrarni reformi? (Sprejme.)

Konstatiram, da je tudi ta resolucija sprejeta soglasno, s čemer je izčrpan dnevni red našega zborovanja.

Vse predlagane resolucije se jednoglasno sprejmejo z velikim odobravanjem.

Zaključujem ta kongres in prosim, da mi dovolite, da še enkrat izrečem toplo zahvalo ljubljanski občini in bračom Slovencev za njihovo ljubeznivost in uslužnost. Gospodom delegatom in gospem delegatijam pa kličem: Na svidenje prihodnje leto v Splitu! (Živahni Živio - klici in ploskanje.)

Konec zborovanja ob 12. uri.

Dr. Ivo F. Šubelj:

Lastnina temelj države, pogoj miru.

Z delom in varčnostjo pridobljamo lastnino, pravica, svari uživati in z njo razpolagati, je glavna podlaga družbe in civilizacije. Upravičena je naša zahteva, da se nam po izvanrednih razmerah omejene lastninske pravice čimprej vrnejo in

nam spet da popolna svoboda za sklepanje pogodb.

Naj se torej merodajna mesta, predno izdajajo naredbe ali sklepajo zakone, tiče se nepremične lastnine in stanovanj, posvetujejo z organizacijami interesirancev, ki so se postavili na stališče, da zastopajo ne samo svoj lastni, temveč obenem tudi obči interes. Večni temelji trajnega miru so, kakor med poselci tako med narodi in državami, delo in varnost, njihov sad lastnina, medsebojno razumevanje in upoštevanje, pa ljubezen do bližnjega osnovana na poznanju potreb drugih slojev družbe.

Razno.

Zalostno. V predzadnjem »Mojem Domu« smo predložili položnice s prošnjo za prostovoljni prispevek za izvanredne stroške našega kongresa v Ljubljani. In kakšen je bil uspeh! Z dežele je poslalo kakih 100 posestnikov, skupaj komaj 100 D, iz Ljubljane pa tudi kakih 100 posestnikov par 1000 Din. Da smo krili velike stroške kongresa, smo bili primorani prispevke pobirati po Ljubljani od posestnika do posestnika, kar gotovo ni prijetno. Pozivamo še enkrat vse hišne posestnike v Sloveniji, da store svojo dolžnost in pošljejo takoj primeren denarni prispevek za kongres. Če bodete posestniki tako delali, je gotovo, da ne bomo ničesar dosegli. Kdor ni plačal članarine ali naročnine za »Moj Dom«, naj to takoj stori.

Naši državljani, ki so posestniki hiš v Nemški Avstriji, se pozivajo, da nemudoma ali pa vsaj do 15. oktobra 1926 naznanijo Pokrajinski zvezi društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani, Salendrova ulica 6 svoje naslove in pa kje in kakšne hiše imajo v Nemški Avstriji. »Pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov za Slovenijo« je ukrenila vse potrebno po

svojih zvezah na Dunaju, da se ustanovi varstvena zveza (Schutzverband) za jugoslovenske državljane, ki so lastniki hiš v Nemški Avstriji. Ta varstvena zveza, pri kateri bodo sodelovali prvi strokovnjaki, ima namen rešiti kar je mogoče pri hišah jugoslovanskih državljanov pod avstr. stan. varstvom in njega odredbam. V jasno korist vseh prizadetih je torej, da takoj naznanijo »Pokrajinski zvezi društev hišnih posestnikov za Slovenijo« svoje naslove in se izjavijo, da pristopijo k omenjeni organizaciji, ki bo imela sedež na Dunaju. V Nemčiji imajo svoje »Schutzverbände« že daljši čas inozemski hišni lastniki.

Organizacija hišnih posestnikov v Nemčiji. Pred kratkim je imela Zveza nemških hišnih in zemljiških posestnikov v Nemčiji svojo letno skupščino, na kateri je bilo navzočih 6000 delegatov iz posameznih društev. Seje so se vršile v dveh dvoranah, katerih se je udeleževalo nad 2000 delegatov. Naši hišni posestniki, zavedajte se nad to zavednostjo nemških posestnikov!

Naročniki »Mojeja Doma« naj brez odlašanja store svojo dolžnost in poravnajo naročnino za leto 1926 v malenkostnem znesku 15 Din. Sedaj imamo polno drugega dela in naj se ne zahteva od nas, da bomo s tirjanjem naročnine imeli zamudo časa in še stroške.

XX

Trboveljski premog, drva, koks, angleški premog, šlezijske brikete dobavlja

„ILIRIJA“, LJUBLJANA

Kralja Petra trg 8

Telefon 220

Plačilo tudi na obroke.

XX

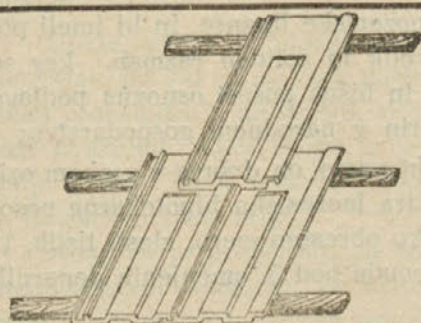
Vodovodni Instalater,
klepar in krovec

zaloga škrlc (strešnikov)

Teodor Korn

Ljubljana

Poljanska cesta številka 8



Miklošičeva cesta štev. 13

Najtrpežnejše strešno kritje!

Združene opekarne, d. d. v Ljubljani
prej VIDIC-KNEZ, tovarne na Viču in na Brdu,
nudijo v poljubni množini, takoj dobavno, najboljše
preizkušene modele strešnikov, z eno ali dvema zare-
zama, kakor tudi bobroycev (biber) in

zidno opeko

Stekleni strešnik je stalno v zalogi.

Na željo se pošljeta takoj popis in ponudba!

Telefon interurb. štev. 733.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Dunajska cesta (v lastni palači)

Ustanovljena 1900

Delniška glavica in rezervni zakladi okrog Din 60,000.000.

Čekovni rač. št. 10.509. — Brzjav. naslov: Banka Ljubljana. — Telef. št. 261, 413, 502, 503, 504.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst, ter agencija Logatec.